

نقش بصیرت در جنگ نرم

محبوبه میرحسینی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۱۴

چکیده

هدف این تحقیق بررسی ابعاد مختلف بحث جنگ نرم و بصیرت با تکیه و تأکید بیش‌تر بر قرآن و سخن و سیره‌ی امام علی (ع) و همچنین سخنان مقام معظم رهبری است. اهمیت بصیرت و آگاهی سیاسی به اندازه‌ای است که حتی داشتن نیت مثبت بدون برخورداری از آن ممکن است به نتیجه‌ای زیان‌بار و در نهایت پشیمانی منجر شود که اثر حاضر به منظور مشخص نمودن نقش بصیرت در جنگ نرم تنظیم شده است. بصیرت از لحاظ لغوی، در اصطلاح عرفا دارای معانی مختلف می‌باشد. آثار و نتایج بصیرت عبارت است از: تغییر در رفتارها به سمت بهبود وضعیت، تداوم فرهنگ مقاومت و بیداری، دقت در انتخاب‌ها و گزینش‌ها و تشخیص صف ایمان از صف کفر و بحث بصیرت در برابر فتنه و فرصت‌طلبان برای تحلیل موقعیت‌های اجتماعی و تشخیص وظیفه‌ی عقلی و دینی. بررسی بصیرت سیاسی که به معنای درک آگاهانه از وظیفه‌ی اجتماعی، سیاسی و انجام درست و به هنگام آن وظیفه برای حفظ خطوط اصلی در جهت‌گیری نظامی و سیاسی است، یکی دیگر از هدف‌های این تحقیق می‌باشد که سعی گردیده به شاخص‌های بصیرت سیاسی توجه نموده و به تبیین آن از دیدگاه مقام معظم رهبری به عنوان شاخص بصیرت سیاسی پرداخته شود و مفهوم‌شناسی جنگ نرم و ویژگی‌های آن و همچنین تفاوت بین جنگ سخت و نرم و ابزارهای جنگ نرم از جمله بررسی تهاجم فرهنگی و تعاریف متعدد آن مد نظر قرار گیرد و در نهایت به راه‌های مبارزه با جنگ نرم با توجه به مطالبی که در قرآن آمده و پیروی از دستورهای مقام معظم رهبری و همچنین فتنه‌شناسی، دشمن‌شناسی و به دست آوردن بصیرت اشاره گردد.

کلیدواژگان: جنگ نرم و سخت، تهدید و قدرت نرم، بصیرت، فتنه، تهاجم فرهنگی،

دشمن‌شناسی

مقدمه

جنگ نرم اصطلاحی که اخیراً در کلام رهبر معظم انقلاب به حرکت دشمنان نظام مقدس جمهوری اسلامی اطلاق شده است، به خوبی بیانگر ماهیت عملکرد استکبار در آغاز دهه‌ی چهارم در حیات طیبه‌ی نظام مقدس اسلامی است. نظامی که ریشه در حرکت اسلام خواهانه‌ی ملت ایران در پیروزی نقش مهبیایی ابراهیم بت‌شکن زمانه ما دارد که موسی‌وار طاغوت را در هم شکست و برای این ملت، حیات در سایه‌ی اسلام را به ارمغان آورد.

جنگ نوعی منازعه‌ی خشونت‌آمیز است که بین گروه‌های انسانی رخ می‌دهد. این منازعه‌ی سیاسی و اجتماعی با توجه به ماهیت، اهداف و ابزارهای آن، به انواع مختلفی تقسیم می‌شود. یکی از اشکال جنگ که بر مبنای ابزار و ماهیت در آن از دیگر انواع متمایز می‌شود، جنگ نرم است. با وجود این، همه‌ی اشکال جنگ، مصداق و تجلی روابط قدرت و متضمن اعمال قدرت می‌باشد؛ از این رو مهم‌ترین وجه تمایز انواع مختلف جنگ، ماهیت قدرت و چگونگی اعمال آن است، به طوری که دو نوع جنگ سخت و نرم قابل تصور و تحقیق است. در جنگ سخت، قدرت ماهیتی سخت‌افزاری دارد که به صورت قهرآمیز، مستقیم و آشکار اعمال می‌گردد؛ در حالی که جنگ نرم ماهیت قدرت نرم‌افزاری است که به شیوه‌ی قهرآمیز، غیرمستقیم و نهان اعمال می‌شود؛ بنابراین شیوه‌ها، ساز و کار، ابزار و اعمال قدرت و راه مقابله در جنگ نرم با جنگ سخت متفاوت است. با عنایت به توضیحات مذکور و بیان نقش جنگ نرم و علت به کارگیری این روش توسط دشمنان قسم خورده‌ی میهن اسلامی برای ضربه زدن به نظام، در همین راستا به جهت مقابله با طرح دشمنان بر آنم که در تحقیق پیش رو بهترین راه مقابله با جنگ نرم که در فرمایش‌های بزرگان و به ویژه مقام معظم رهبری بیان گردیده و به عنوان نوش‌دارو ذکر شده (که همان بصیرت می‌باشد) تأکید بیش‌تری گردد. امید است این اقدام گامی در جهت بصیرت‌افزایی و افزایش شناخت بصیرت و نقش آن در مبارزه با جنگ نرم در بین خوانندگان و استفاده‌کنندگان از این تحقیق گردد.

سؤالات اصلی و فرعی تحقیق

با عنایت به موارد طرح شده و دیدگاه‌های بررسی شده این سؤالات مطرح می‌گردد:

سؤالات اصلی

- ۱- جنگ نرم، تهدید نرم و قدرت نرم چیست؟ چه تفاوتی با جنگ سخت دارد؟
- ۲- تأثیر بصیرت در خنثی‌سازی فتنه‌ها چگونه است؟
- ۳- دشمن در جنگ نرم به دنبال چه اهدافی است؟
- ۴- نظام سلطه برای براندازی نظام جمهوری اسلامی چگونه از جنگ نرم استفاده می‌کند؟

سؤالات فرعی

- ۱- شاخص‌های بصیرت سیاسی چه مواردی می‌باشد؟
- ۲- راه‌های تحصیل بصیرت و موانع کسب بصیرت چه مواردی می‌باشد؟
- ۳- کارکردها و آثار بصیرت چه می‌باشد؟
- ۴- نقش تقوا، زهد، تفکر و عبرت در بصیرت چگونه است؟

روش تحقیق

در این تحقیق تلاش شده موضوع مورد نظر با مطالعه‌ی کتاب‌هایی که در این زمینه تألیف شده است، به روش کتابخانه‌ای بررسی شود و تأثیر بصیرت به عنوان بهترین روش مبارزه با جنگ نرم در خنثی‌سازی روش‌های دشمنان نظام در مقابله با اسلام که از نتایج مهم تحقیق است، مشخص گردد.

بصیرت

بصیرت از نظر لغوی معانی مختلفی دارد که از جمله می‌توان به دانایی، زیرکی، بینش، آگاهی، هوشیاری، روشن‌بینی، بینایی، حجت روشن و برهان قاطع اشاره کرد و اما کلمه‌ی بصیر با مشتقاتش ۱۲۸ مرتبه در قرآن بیان شده است. (محمد فوائد عبدالباقی، ۱۳۶۴)

به نظر می‌رسد بدیهی‌ترین تعریف بصیرت به شرح ذیل باشد: «شناخت حق از باطل در فضایی کاملاً آلوده که حق در باطل چنان درآمیخته که فرد نیازمند بینش فراتر از علم باشد.» (ره توشه‌ی راهیان نور، ۱۳۸۸)

اصطلاحات و عبارات مترادف با بصیرت

در قرآن و روایات اسلامی واژه‌هایی وجود دارد که هم‌معنا و مترادف با بصیرت است؛ همانند: فرقان. یکی از واژه‌های بسیار نزدیک به بصیرت واژه‌ی فرقان است.

خداوند می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اگر از خدا پروا کنید، برای شما فرقانی (نیروی جداکننده‌ی حق از باطل) قرار می‌دهد.» (انفال، ۹۲)

نور: همتای دیگر واژه‌ی بصیرت کلمه‌ی نور است که خداوند در قرآن از این لغت برای نشان دادن بصیرت استفاده کرده است. «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از خدا پروا دارید و به پیامبر او بگروید که از رحمت خویش شما را دو بهره عطا کند و برای شما نوری قرار دهد که به برکت آن راه سپرید.» (الحدید، ۸۲)

بصیرت سیاسی

قبل از آن که به شاخص‌های بصیرت سیاسی بپردازیم، تعریف بصیرت سیاسی را بیان می‌کنیم. بصیرت سیاسی به معنای درک آگاهانه از وظیفه‌ی اجتماعی، سیاسی و انجام درست و به هنگام آن وظیفه با حفظ خطوط اصلی در جهت‌گیری نظامی و سیاسی می‌باشد.

لزوم بصیرت سیاسی

چرا باید بصیرت سیاسی داشت؟ کدام عامل یا عواملی دستیابی به بصیرت و آگاهی را ایجاد می‌کنند؟ در پاسخ باید گفت: از جمله عوامل و محرک‌های مهم برای کسب بصیرت سیاسی، اقدام برای معنابخشی به مشارکت در نظام مردم‌سالار متکی بر اراده‌ی مردم و برآمده از رأی و نظر مردم است و احساس تکلیف برای سالم‌سازی فضای سیاسی با اصرار بر اجرای عادلانه‌ی قوانین و برخورد با قانون‌شکنی و قانون‌گریزی می‌باشد تا خطری که متوجه نظام و صلاح مردم است، رفع گردد. یکی از مصادیق این خطر آمیختگی حق با باطل و به تعبیر امام علی (ع) خودنمایی فتنه در جامعه است؛ بنابراین برای تشخیص حق از باطل و پیمودن راه حق نیاز به آگاهی و بصیرت است. این آمیختگی در امور سیاسی به مراتب بیشتر است و از آن جا که امور سیاسی تأثیرات زیادی در زندگی اجتماعی می‌گذارد، موجب ایجاد اختلال در نظام خانواده و افراد می‌شود که در صورت ادامه، صرفه، صلاح دنیوی و سعادت اخروی را مخدوش می‌کند؛ بدین ترتیب بصیرت و آگاهی سیاسی امری ضروری است و اهمیت آن به اندازه‌ای است که حتی داشتن نیت مثبت بدون برخورداری از آن ممکن است به نتیجه‌ای زیان‌بار و در نهایت پشیمانی منجر شود.

امام صادق (ع) می‌فرماید: «العاملُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ وَ لَا يَزِيدُهُ سُرْعَةَ السَّيْرِ مِنَ الْإِبْعَادِ»؛ یعنی کسی که بدون بصیرت و بینایی عمل کند؛ مانند کسی

است که بیراهه می‌رود و سرعت رفتن جز پرتی و دوری از راه چیزی برایش نیفزاید. (احد نقی‌پور، علی‌اصغر یادگار)

شاخص‌های بصیرت سیاسی

شاخص‌های بصیرت سیاسی از دیدگاه مقام معظم رهبری به شرح ذیل می‌باشد:

۱- پیروی از علم و یقین؛ ۲- امید به آینده؛ ۳- پرهیز از تندروی؛ ۴- حرکت برخلاف خواسته‌ی دشمن؛ ۵- حفظ وحدت. (احد نقی‌پور، علی‌اصغر یادگاری)

مفهوم‌شناسی جنگ نرم

مفهوم جنگ نرم از جمله مفاهیم توسعه نیافته در روابط بین‌الملل و مطالعات امنیتی است که به صورت مختلفی تعریف می‌شود. بعضی، بر اساس مصادیق و ابزارها، جنگ نرم را بر حسب عملیات روانی، جنگ رسانه‌ای، جنگ فرهنگی، جنگ ایدئولوژیک، جنگ اطلاعات و جنگ سرد تعریف می‌کنند. برخی دیگر جنگ نرم را به کارگیری قدرت نرم برای شکل‌دهی به ارجحیت‌ها، انتظارات و خواسته‌های افراد و ملت‌ها تعریف می‌کنند. گروهی دیگر هر گونه اقدام غیرخشونت‌آمیز را برای تغییر ارزش‌ها، باورها و الگوهای رفتاری افراد و ملت‌ها، جنگ نرم می‌نامند.

هر یک از این تعاریف و مفاهیم، یکی از ابعاد وجوه جنگ نرم را مورد توجه و تأکید قرار می‌دهد. بعضی بر ماهیت و محتوای هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی جنگ نرم تمرکز می‌کنند. برخی از تعاریف بر کارکرد و هدف جنگ نرم تأکید می‌ورزند؛ در حالی که دسته‌ی سوم، ابزارها و ساز و کارهای جنگ نرم را مورد توجه قرار می‌دهند. در عین حال هیچ یک از این تعاریف، جامع و مانع و دربرگیرنده‌ی کلیه‌ی ابعاد و وجوه این پدیده‌ی اجتماعی-سیاسی نیست؛ به ویژه این تعاریف از ماهیت خشونت‌آمیز جنگ نرم غفلت می‌ورزد. (<http://www.risstudies.org>)

تفاوت جنگ نرم و جنگ سخت

در بحث از جنگ نرم اولین واژه‌ای که مطرح است، واژه‌ی جنگ است. لفظ جنگ در محاوره‌ی عامیانه به هر نوع زد و خورد اطلاق می‌شود و اما جنگ نرم منازعه‌ای است در سطح استراتژیک در حوزه‌ی فرهنگ که تعلیم و تربیت، آموزش عالی، کارکردهای رسانه‌ای، ورزشی و... را دربر می‌گیرد تا به باورها و عقاید که سازنده‌ی مدل زندگی هستند، شکل دهد. جنگ نیمه‌سخت منازعه‌ای است در سطح استراتژیک در حوزه‌ی سیاست و اقتصاد که محاصره‌ی اقتصادی و سیاسی را دربر می‌گیرد و با این

روش سعی در تحمیل اراده بر حریف دارد. در جنگ نرم سعی نمی‌شود به شیوه‌ی سخت و نیمه‌سخت بر حریف تحمیل اراده صورت گیرد، بلکه سعی می‌گردد که اراده، کاملاً آرام و آهسته از طریق باورسازی تحمیل گردد.

تفاوت جنگ نرم و سرد در این است که در جنگ سرد ممکن است جسم افرادی به اسارت دشمن درآید یا سرزمین آن‌ها اشغال گردد؛ اما آن افراد هرگز انقیاد و تحت سیطره بودن از طرف دشمن را نپذیرند و همیشه برای باز پس‌گیری سرزمین خود تلاش کنند؛ چیزی که بعد از شصت سال در فلسطین جریان دارد و آن‌ها بعد از گذشت سال‌ها هنوز تحمیل اراده‌ی اشغالگران را بر خود نپذیرفته‌اند و جنگ ادامه دارد. اراده چگونه تحمیل می‌گردد؟ به صورت نرم و بی‌سر و صدا با استفاده از ساز و کارهای فرهنگی. وقتی تحمیل اراده به صورت نرم‌افزاری از طریق سینما و تلویزیون، نظام علمی و دانشگاهی، قوانین و مقررات تحمیلی؛ مانند: کنوانسیون حقوقی و غیره صورت گرفت و باورسازی مورد نظر دشمن انجام پذیرفت و باور فرد و باور دشمن یکی شد و مانند دشمن فکر کرد، در این جاست که بدون آن که گلوله‌ای شلیک گردد یا کسی کشته شده باشد و سرزمینی با ابزار نظامی تسخیر گردیده باشد، دشمن اراده‌ی خود را تحمیل نموده است. اگر دقیق به این موضوع توجه گردد، بهترین نوع تحمیل اراده به حریف به شکل باورسازی صورت می‌گیرد و افراد بدون این که گلوله‌ای به طرفشان شلیک شده باشد به تصرف دشمن در می‌آیند. منتهی کدام سرزمین به اشغال دشمن در آمده؟ آیا کشورشان اشغال شده؟ خیر. فاصله‌ی ۱۶ سانتیمتر بین دو گوششان؛ یعنی مغز آن‌ها به اشغال درآمده و هدف و منظور اصلی جنگ نرم این است. (نوشته شده توسط گروه رایانه)

بنابراین جنگ نرم را می‌توان هر گونه اقدام نرم، روانی و تبلیغات رسانه‌ای دانست که جامعه را نشانه گرفته و بدون درگیری و استفاده از زور و اجبار به انفعال و شکست وامی‌دارد. جنگ روانی، جنگ سفید، جنگ رسانه‌ای، عملیات روانی، براندازی نرم، انقلاب نرم، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی و... از اشکال جنگ نرم است.

قدرت نرم

قدرت نرم به معنای توانایی رسیدن به اهداف مورد نظر از طریق جلب دیگران به جای استفاده از زور دانسته شده است. قدرت نرم محصول و برآیند تصویرسازی مثبت،

ارائه‌ی چهره‌ی موجه از خود، کسب اعتبار در افکار عمومی داخلی و خارجی و قدرت تأثیرگذاری غیرمستقیم توأم با رضایت بر دیگران دانسته شده است.

تهدید نرم

بر خلاف تهدید سخت که متکی به روش‌های فیزیکی، عینی، سخت‌افزارانه و همراه با اعمالی و رفتاری خشونت‌آمیز، براندازی آشکار و با استفاده از شیوه‌ی اجبار و اشغال سرزمین است، تهدیدهای نرم، بدون منازعه و لشکرکشی فیزیکی انجام می‌پذیرد و محصول پردازش ذهنی نخبگان این حوزه و مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است؛ در حالی که حوزه‌ی تهدیدهای سخت امنیتی و نظامی است. (ابولفضل صدقی)

ردیف	تهدید سخت	تهدید نرم
۱	حوزه تهدید سخت امنیتی و نظامی می باشد	حوزه‌ی تهدید نرم، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌باشد
۲	تهدیدهای سخت عینی، واقعی و محسوس است و می‌توان آن را با ارائه‌ی برخی از معیارها، اندازه‌گیری کرد	تهدید نرم پیچیده و محسوس پردازش ذهنی نخبگان و اندازه‌گیری آن مشکل است
۳	روش اعمال تهدید سخت استفاده از زور و اجبار است	در تهدید نرم، از روش القا و اقناع‌سازی بهره‌گیری می‌شود
۴	هدف در تهدید سخت، تخریب و حذف فیزیکی حریف و تصرف و اشغال سرزمین است	در تهدید نرم هدف تأثیرگذاری بر انتخاب‌ها، فرایند تصمیم‌گیری و الگوهای رفتاری حریف و در نهایت هویت‌های فرهنگی است
۵	مفهوم امنیت در رهافیت‌های سخت‌افزارانه به معنای نبود تهدید خارجی تلقی می‌شود	مفهوم امنیت در رهافیت‌های نرم‌افزارانه شامل امنیت ارزش‌ها و هویت‌های اجتماعی است
۶	تهدید سخت به علت محسوس بودن همراه با عکس‌العمل و برانگیختگی است	تهدید نرم به دلیل ماهیت غیرعینی و محسوس نبودن آن عمدتاً فاقد عکس‌العمل است
۷	مرجع امنیت در حوزه‌ی تهدیدی سخت عمدتاً دولت‌ها هستند	مرجع امنیت در تهدید نرم محیط فراطبی (هویت‌های فراطبی و جهانی) است
۸	کاربرد قدرت سخت در رویکرد امنیتی جدید عمدتاً با فروپاشی نظام‌های سیاسی - امنیتی مخالف یا معارض است	کاربرد قدرت نرم در رویکرد امنیتی جدید علیه نظام‌های سیاسی مخالف یا معارض، مترادف با فرهنگ‌سازی و نهادسازی در چارچوب اندیشه و الگوی رفتاری نظام‌های لیبرال و دموکراسی تلقی می‌شود. (محمد حسین احمدی)

اهداف جنگ نرم

اهداف جنگ نرم به چند شکل قابل تقسیم‌بندی است. در یک شیوه می‌توان آن را به اهداف بلندمدت و اهداف میان‌مدت تقسیم کرد. از زاویه‌ی دیگر نیز می‌توان اهداف را به مقاصد استراتژیک و مقاصد تاکتیکی تقسیم کرد. در جنگ نرم چهار هدف عمده مورد نظر است که عبارتند از:

- ۱- ایجاد تغییر در اعتقاد و باورها؛ ۲- ایجاد تغییر در افکار و اندیشه‌ها؛ ۳- ایجاد تغییر در رفتار؛ ۴- ایجاد تغییر در رفتار سیاسی.
- با توجه به ماهیت اصلی جنگ نرم و اهداف عمده‌ی ذکر شده، برخی از مهم‌ترین اهداف جنگ نرم عبارتند از:
  - ۱- استحالته‌ی فرهنگی در جهت تأثیرگذاری شدید بر افکار عمومی جامعه‌ی هدف با ابزار خبر و اطلاع‌رسانی هدفمند و کنترل شده که نظام سلطه همواره از این روش برای پیشبرد اهداف خود سود می‌برد؛
  - ۲- اتحاد سیاسی به منظور ناکارآمد جلوه دادن نظام مورد هدف سیاه‌نمای و تخریب ارکان آن نظام؛
  - ۳- ایجاد رعب و وحشت از مسائلی همچون: فقر، جنگ یا قدرت خارجی سرکوبگر و پس از آن دعوت به تسلیم از راه پخش شایعات و دامن زدن به آن برای ایجاد فضای ناامن روانی و بی‌اعتمادی در جامعه؛
  - ۴- اختلاف‌افکنی در بین اقشار مختلف مردم و برانگیختن اختلاف میان مقام‌های نظامی، سیاسی و فرهنگی کشور مورد نظر برای تخریب سیاسی کشور؛
  - ۵- ترویج روحیه‌ی یأس و ناامیدی به جای نشاط اجتماعی و احساس بالندگی از پیشرفت‌های کشور و القای ما نمی‌توانیم، به جای ما می‌توانیم؛
  - ۶- بی‌توجه کردن نسل جوان به مسائل مهم کشور و مشغول کردن آن‌ها به کارهای پوچ و بیهوده؛
  - ۷- کاهش روحیه‌ی کارایی در میان نظامیان و ایجاد اختلاف میان شاخه‌های مختلف نظامی و امنیتی؛
  - ۸- ایجاد اختلاف در سامانه‌های کنترلی و ارتباطی کشور هدف؛
  - ۹- تبلیغات سیاه (با هدف براندازی و آشوب) به وسیله‌ی شایعه‌پراکنی، پخش تصاویر مستجهن، جوسازی از راه پخش شبنامه‌ها و...؛
  - ۱۰- تقویت نارضایتی‌های مردم به دلیل وجود مسائل و مشکلات مذهبی، قومی، سیاسی و اجتماعی در نظام حاکم خود، به طوری که در مواقع حساس این نارضایتی‌ها زمینه‌ی تجزیه کشور را فراهم کند؛

۱۱- تلاش برای بحرانی و حاد نشان دادن اوضاع کشور از راه پخش اخبار نادرست، از جمله این که کشور رو به انحطاط است و نیز تحلیل‌های نادرست و اغراق‌آمیز. (محمدتقی عارفیان)

تعریف تهاجم فرهنگی از دیدگاه مختلف

تهاجم فرهنگی حرکتی است مرموزانه، حساب شده، با برنامه‌ریزی دقیق که با استفاده از شیوه‌ها، ابزار و امکانات متعدد و متنوع برای سست کردن باورها، دگرگونی ارزش‌ها، انحراف اندیشه، تغییر و تبدیل آداب و سنن و نابودی اصول اخلاقی حاکم بر یک جامعه انجام می‌گیرد.

تهاجم فرهنگی به این معنی است که یک مجموعه‌ی سیاسی یا اقتصادی برای اجرای مقاصد خاص خود و اسارت یک ملت، به بنیان‌های فرهنگی یک ملت هجوم می‌برد. در این هجوم باورهای تازه‌ای را به زور به قصد جایگزینی با فرهنگ و باورهای ملی آن ملت وارد کشور می‌کنند.

تهاجم فرهنگی یا به قول عظمای ولایت، شبیخون فرهنگی

تهاجمی است به تار و پود تمامی اندیشه‌ها و باورها و مقدسات سنن یک کشور به خصوص که نوک پیکان این یورش خصمانه به سمت جوانان است.

تهاجم فرهنگی، هجوم به فرهنگ یا ملت و یک قوم به منظور انهدام مؤسسات و نهادهای فرهنگی - تاریخی آن جامعه و ملت است؛ به گونه‌ای که احساس، ذوق، اندیشه و شعور ملی از بین برود یا در روابط آن اختلال به وجود آید.

تهاجم فرهنگی جریانی است دقیق و پنهانی و از قبل برنامه‌ریزی شده که با به کارگیری روش‌ها و شیوه‌های متعدد و عناصر و مظاهر جذاب، برای سست کردن اعتقادات، انحراف افکار، تقویت ارزش‌های کاذب، از بین بردن آداب و سنن ملی و دینی اصلی و نابودی هنجارها و سمبل‌های اخلاقی جامعه توسط استعمارگران جهانی دنبال می‌شود. (شورای سیاست‌گذاری ائمه‌ی جمعه)

نتایجی که منجر به استحاله‌ی فرهنگ می‌شود عبارت است از: ۱- تخریب اعتماد به نفس ملت و هویت ملی؛ ۲- تضعیف نظام حکومت دینی؛ ۳- امام‌زدایی از صحنه‌ی فرهنگی و اجتماعی؛ ۴- ایجاد اختلاف و دو دستگی بین مردم؛ ۵- رشد غرب‌زدگی و غرب‌دوستی افراطی (خودباختگی فرهنگی)؛ ۶- براندازی فرهنگی و سیاسی. (محمد قربان گلشن آبادی)

ابزارهای فرهنگی عبارتند از:

- ۱- سینما؛ ۲- پویانمایی؛ ۳- اسباب بازی؛ ۴- بازی های رایانه ای؛ ۵- موسیقی؛ ۶- ماهواره.

راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگی از دیدگاه امام راحل، مقام معظم رهبری و فرهیختگان

الف) راهکارهای درون مرزی

- ۱- بیداری و پویایی حوزه های علمیه و علما و تبلیغ حفظ ارزش های اصیل دینی؛
- ۲- تقویت مدیریت هوشیار و آگاه دانشجویان و استادان متعهد در دانشگاه ها و نظام آموزش عالی؛
- ۳- ایجاد محیطی سالم و نظارت دقیق بر کار آموزش مهد کودک ها و مدارس و مراکز آموزشی؛
- ۴- ارائه الگویی جامع و کامل و جهت دار کردن برنامه های صدا و سیما در مسیر رشد معنوی.

ب) ابزارهای رسانه ای

- ۱- رادیو؛ ۲- تلوزیون؛ ۳- مطبوعات؛ ۴- خبرگزاری ها و آژانس های خبری.

ج) فناوری های نوین ارتباطی

- ۱- اینترنت؛ ۲- تلفن همراه. (محمدتقی عارفیان)

راه های مبارزه با جنگ نرم

- ۱- پیروی از دستورهای مقام معظم رهبری؛ ۲- قرآن اندیشی؛ ۳- به دست آوردن بصیرت؛ ۴- فتنه شناسی؛ ۵- دشمن شناسی و پرهیز از دوستی با دشمن.

نتیجه گیری

آموزه های اعتقادی و سیاسی اسلام به قدری به هم تنیده است که بی توجهی به یکی از این دو، پایداری و مانایی اسلام را ناممکن می کند؛ بنابراین اقدامات صحیح سیاسی، اجتماعی، نقش مهمی حتی در زندگی دنیوی و اخروی ما دارد؛ از این رو کسب آگاهی و بینش سیاسی (بصیرت) برای شناخت صحیح تکالیف و مقابله با جنگ نرم امری ضروری است و همگان باید در هر زمان و در هر موقعیت و شرایطی به ادای آن بکوشند و خواص و عوام در این مهم به ویژه در زمان فتنه برابرند. از طرفی باید دانست امکان دستیابی به بصیرت و فتنه شناسی برای بیش تر افراد وجود دارد، ولی به دلیل

اشتغالات وجودی آنان، شاید امکان ظهور بصیرت در زمان شناخت فتنه فراهم نباشد. از سوی دیگر، بنا بر دلایلی از جمله این که بصیرت دارای مراتبی است و ظرفیت دارندگان بصیرت از باب «الناس معادن كمعادن الذهب و الفضة» یکسان نیست، اهل بصیرت مراتبی دارند؛ بنابراین نباید انتظار داشت که همگان سهم یکسانی از بصیرت داشته باشند. در عین حال، با توجه به تأمل در شاخص‌های مورد بحث در این تحقیق که البته در همین مقدار و تعداد محصور نیست، انتظار می‌رود هر شخص با بالا بردن بصیرت خود در مقابل حوادث و تهاجم‌های فرهنگی و...، «جنگ نرم» و با نصب‌العین قرار دادن مشی رهبری در مقاطع حساس و سرنوشت‌ساز راه روشن را انتخاب نمایند و می‌توان بیان داشت که بهترین راه مقابله با جنگ نرم، شناخت کامل از حوادث و به عبارتی داشتن بصیرت است.

پیشنهادها

با توجه به آنچه گفته شد، ضرورت مقابله با جنگ نرم و روانی دشمن از طریق شیوه‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری بر کسی پوشیده نیست و هیچ دارنده‌ی عقل سلیمی لزوم آمادگی جهت مقابله‌ی مناسب را انکار نمی‌کند؛ به همین جهت تمام نهادها و سازمان‌های مرتبط، مسئولان و مردم همیشه در صحنه، همچون گذشته باید برای رویارویی با هرگونه توطئه‌ای، راهکار مناسب را از قبل تهیه کرده و به موقع به کار گیرند. اما پیشنهادهایی که در رابطه با این موضوع بیان می‌کنم عبارتند از:

۱- توجه جدی به مردم: پیشنهاد اصلی، توجه شایسته به مهندسی امنیت نرم جمهوری اسلامی است. از آن جا که یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین مؤلفه‌های قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران، مردم می‌باشند و از آن جا که بخش قابل توجهی از اقدامات دشمن بر روی گردانی مردم از نظام و همچنین هویت ملی ایرانیان متمرکز شده، جا دارد که در همه‌ی مواقع به فکر مردم بود نه فقط در مواقع نیاز؛

۲- وحدت ملی: اگر در کشوری تمام اقشار مردم، مسئولان، جناح‌ها، رسانه‌ها و مطبوعات و... با همدیگر اتحاد، یکدلی، هم‌فکری و هم‌زبانی داشته باشند، هیچ تهدید سخت و نرمی نمی‌تواند آن‌ها را بلرزاند. وحدت راهبردی تمام نهادها برای پاسداری از ارزش‌های نظام و حفظ انسجام آن یک نیاز اساسی می‌باشد؛

۳- توجه جدی به خواسته‌های منطقی دانشجویان، احزاب، اقوام، اصناف و... مانع نفوذ دشمن است؛

۴- تقویت نقش مساجد و هیأت‌ها.

منابع

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه.
- بیات، عبدالرسول، فرهنگ واژه‌ها، چاپ دوم، ۱۳۸۱.
- پاکیان، اسدالله؛ قیصری، محمد، پژوهش و اندیشه، فصلنامه‌ی پژوهشی - کاربردی در حوزه‌ی بصیرت و تربیت دینی، شماره‌ی ۱۷، سال هفتم، زمستان ۱۳۸۹.
- تاج‌الدینی، علی، بصیرت در منظر قرآن، عرفان و برهان، چاپ اول، تهران، ایمان، ۱۳۸۸.
- خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، بصیرت و استقامت با ضمیمه‌ی فتنه، ویرایش دوم، چاپ اول، اردیبهشت ۱۳۸۹.
- خمینی، روح‌الله، صحیفه‌ی نور، مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- دهخدا، علی‌اکبر، لغتنامه.
- خاتمی، سید احمد، سیره‌ی سیاسی امام علی (ع)، نشر مطهر، تابستان ۱۳۷۹.
- شریفی، احمد حسین، موج فتنه از جمل تا جنگ نرم، انتشارات کانون اندیشه جوان، چاپ هشتم، ۱۳۸۸.
- صدقی، ابوالفضل، فصلنامه‌ی مطالعات سیاسی، سال چهارم، شماره‌ی دوم و سوم، پاییز ۱۳۸۹.
- ضیایی‌پرور، حمید، جنگ نرم و ویژه‌ی جنگ رسانه‌ای، مؤسسه‌ی فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، فروردین ۱۳۸۶.
- طریحی، فخرالدین، مجمع‌البحرین، تحقیق سید احمد حسینی، واژه‌شناسی قرآن و حدیث، جلد ۳.
- طیب، سید عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، چاپ دوم، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۸.
- عارفیان، محمدتقی، جدی‌تر از جنگ، جنگ نرم و ترفندهای دشمن، ۱۳۸۸.
- عبدالباقی، محمد فرائد، المعجم المفهرس لالفاظ القرآن الکریم، ۱۳۶۴.
- فیروزی، عباس، مبانی جنگ نرم و ریشه‌یابی آن در تهاجم فرهنگی، قم، شکوفه‌ی یاس، ۱۳۸۹.

-
- قربانی گلشن آباد، محمد، فرهنگ و تهاجم فرهنگی، انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی ناجا، بهار ۱۳۹۰.
- مرسلی، فاطمه، هزار راه رفته (واکاوی جنگ نرم آمریکا علیه ایران اسلامی)، زمستان ۱۳۸۸.
- معاونت آموزش ناجا، اداره‌ی کل منابع و متون درسی، مجموعه مقالات پدافند غیرعامل، ۱۳۸۸.
- نشریه‌ی شبستان اندیشه، سال دوم، شماره‌ی ۱۷، آذر ماه ۱۳۸۸.
- نیروی انتظامی، معاونت آموزش، اداره‌ی کل منابع و متون درسی، جنگ نرم و پلیس.
- یادگاری، علی اصغر، نقی پور، احد، پژوهش و اندیشه، فصلنامه‌ی پژوهشی - کاربردی در حوزه‌ی دین و سیاست، شماره‌ی ۱۶، سال هفتم ۱۳۸۹.